Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа села Бугульчан
муниципального района Куюргазинский район
Республики Башкортостан»

СОГЛАСОВАНО Зам.директора по УВР: Григоренко С.В. _________ «____»______________ 2020 г.	УТВЕРЖДАЮ Директор МБОУ СОШ с.Бугульчан Юсупова А.З. ___________________ Приказ № ___ от «___»________ 2020 г.

Рассмотрено на ШМО учителей
Социально-гуманитарного цикла
Руководитель ШМО
Яппарова З.Р.______________
Протокол №__ от «__» _______ 2020г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по башкирскому (государственному) языку для 3 класса

Составила:
Мурзагулова Г.Н.,
Учитель башкирского языка
первой квалификационной категории.

Для реализации рабочей программы используется УМК М.С.Давлетшиной, Н.Н.Кинзябаевой, Г.М.Садыковой. – Уфа, Китап, 2017

Бугульчан – 2020

1.Уҡыу предметын өйрәнеүҙең һөҙөмтәләре

Шәхси һөҙөмтәләр

Башҡорт телен 3-сө класта өйрәнеүҙең шәхси һөҙөмтәләренә түбәндәгеләр инә: донъяны күп телле һәм мәҙәниәтле йәмғиәт булараҡ ҡабул итеү; үҙеңде илдең гражданины итеп тойоу; телде (шул иҫәптән башҡорт телен) төп аралашыу сараһы булараҡ ҡабул итеү; башҡорт теле саралары ярҙамында (балалар фольклоры, балалар әҙәбиәтенең ҡайһы бер үрнәктәре) уҡыусының башҡорт халҡының тормошо менән танышыуы.

Метапредмет һөҙөмтәләр

Уҡыусының коммуникатив һәләттәрен үҫтереү; элементар коммуникатив мәсьәләне сисеү өсөн адекват тел һәм телмәр сараларын һайлау һәләтен үҫтереү;

уҡыусының танып белеү һәм эмоциональ сфераларын үҫтереү; башҡорт телен өйрәнеүгә мотивация булдырыу;

уҡытыу-методик комплекстың төрлө компоненттары (дәреслек, аудиодиск һ.б.) менән эшләргә өйрәтеү.

Предмет һөҙөмтәләре

Башҡорт теле нормалары (фонетик, лексик, грамматик) тураһында башланғыс белешмә; (курс йөкмәткеһе кимәлендә) өн, хәреф, һүҙ кеүек тел берәмектәрен табыу һәм сағыштырыу һәләте.

А. Коммуникатив сферала (башҡорт телен аралашыу сараһы булараҡ өйрәнеүҙә)

<u>Телмәр эшмәкәрлегенең түбәндәге төрҙәрендә телмәр компетенцияһы:</u>

һөйләү телмәрендә:

- аралашыуҙың типик ситуацияларында элементар этикет диалог алып барыу;

- элементар кимәлдә уҡыусының үҙе, ғаиләһе, дуҫы тураһында һөйләүе; предмет, картинаны һүрәтләүе; персонажды ҡыҫҡаса ҡылыҡһырлауы;

тыңлап аңлауҙа:

-уҡыусының уҡытыусы һәм класташтарының телмәрен тыңлап аңлауы; аудиояҙмаларҙағы ҙур булмаған текстарҙың йөкмәткеһен аңлауы;

уҡыуҙа:

-өйрәнелгән тел материалына таянып төҙөлгән ҙур булмаған текстарҙы ҡысҡырып уҡыу;

-өйрәнелгән тел материалы менән бер рәттән яңы һүҙҙәрҙе лә үҙ эсенә алған текстарҙы эстән уҡыу һәм уларҙың төп йөкмәткеһен аңлау, текстан кәрәкле информацияны табыу;

яҙма телмәрҙә:

-яҙыу техникаһына эйә булыу;

-үрнәк буйынса байрам менән ҡотлау һәм ҡыҫҡа шәхси хат яҙыу.

<u>Тел компетенцияһы (тел сараларын үҙләштереү).</u>

-башҡорт теленең өндәрен дөрөҫ әйтеү һәм айырыу; һүҙҙәргә һәм фразаларға дөрөҫ баҫым ҡуйыу;

-төрлө һөйләм төрҙәрен интонация менән уҡыу;

башланғыс мәктәп курсында өйрәнелгән уҡыу һәм орфографик ҡағиҙәләрҙе ҡулланыу;

-башланғыс мәктәп курсында өйрәнелгән лексик берәмектәрҙе (һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр, баһалау лексикаһы, телмәр клишелары) һәм грамматик күренештәрҙе таныу һәм телмәрҙә ҡулланыу.

<u>Социомәҙәни компетенция.</u>

-географик атамаларҙы, билдәле балалар әҫәрҙәренең персонаждарын, популяр әкиәттәрҙең сюжеттарын, балалар фольклорының ҙур булмаған әҫәрҙәрен (шиғырҙар, йырҙар) белеү;

Б. Танып белеү сфераһы:

-айырым өндәр, хәрефтәр, һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр, ябай һөйләмдәр кимәлендә башҡорт һәм рус телдәренең күренештәрен сағыштыра белеү;

-башланғыс мәктәп тематикаһы кимәлендә өлгө буйынса күнегеүҙәр эшләй белеү;

-ҡағиҙәләр, таблицаларҙы ҡуллана белеү;

-үҙ-үҙенде башланғыс класс уҡыусыһы кимәлендә баһалай белеү;

В. Дөйөм ҡимммәттәргә йүнәлеш сфераһында:

-башҡорт телен фекер, хис-тойғо, эмоцияларҙы белдереү сараһы булараҡ ҡабул итеү;

-балалар фольклоры ярҙамында башҡорт халҡының рухи ҡимммәттәрен үҙләштереү.

Г. Эстетик сферала:

башҡорт телендәге хис-тойғо һәм эмоцияларҙы белдереүсе сараларҙы үҙләштереү;

балалар әҙәбиәте үрнәктәре менән танышҡанда матурлыҡты танырға өйрәнеү.

Д. Хеҙмәт сфераһында:

- уҡыу процесында билдәләнгән планға ярашлы эшләй белеү.

Әҙерлек кимәленә талаптар

Телмәр эшмәкәрлегенең түбәндәге төрҙәрендә телмәр компетенцияһы:

һөйләү телмәрендә:

- аралашыуҙың типик ситуацияларында элементар этикет диалог алып барыу;
- элементар кимәлдә уҡыусының үҙе, ғаиләһе, дуҫы тураһында һөйләүе; предмет, картинаны һүрәтләүе; персонажды ҡыҫҡаса ҡылыҡһырлауы;

тыңлап аңлауҙа:

-уҡыусының уҡытыусы һәм класташтарының телмәрен тыңлап аңлауы; аудиояҙмаларҙағы ҙур булмаған текстарҙың йөкмәткеһен аңлауы;

уҡыуҙа:

-өйрәнелгән тел материалына таянып төҙөлгән ҙур булмаған текстарҙы ҡысҡырып уҡыу;

-өйрәнелгән тел материалы менән бер рәттән яңы һүҙҙәрҙе лә үҙ эсенә алған текстарҙы эстән уҡыу һәм уларҙың төп йөкмәткеһен аңлау, текстан кәрәкле информацияны табыу;

яҙма телмәрҙә:

-яҙыу техникаһына эйә булыу;

-үрнәк буйынса байрам менән ҡотлау һәм ҡыҫҡа шәхси хат яҙыу.

Уҡыусыларҙың белем кимәленә талаптар

Уҡыу йылы аҙағында 3-сө класс уҡыусылары түбәндәге белем һәм күнекмәләргә эйә булырға тейеш:

1. Һөйләгәнде йәки уҡығанды аңлай алыу (аудирование):

- уҡытыусының, иптәшенең һөйләгәнен, уҡығанын аңлай алыу;

-иҫәнләшеү, һаубуллашыу, рәхмәт әйтеү, ғәфү үтенеү, үтенесте белдереү, рөхсәт

һорау (телмәр этикеты);

-текстың йөкмәткеһе, ситуация буйынса һорау биреү.

2. Уҡыған текст буйынса, күҙәтеүҙәр нигеҙендә һөйләй белеү, ситуацияға ярашлы һөйләшеү (говорение):

-бәләкәй күләмле текстың йөкмәткеһен һөйләү,

-һүҙлек һүҙҙәрен белеү, уларҙы дөрөҫ ҡулланып һөйләү,

-диалог төҙөү, төркөмдәрҙә һөйләшеү,

-үҙең, ғаилә ағзалары, уларҙың исемдәрен белеү, һөнәр-шөғөлдәре, туғанлыҡ мөнәсәбәте һ.б. тураһында һөйләү,

-ваҡиғаға, персонажға үҙ мөнәсәбәтеңде әйтеп биреү,

-башҡорт теленән русҫаға һәм киреһенсә тәржемә итеү.

3. Уҡыу (чтение):

-тексты дөрөҫ, шыма, талғын уҡыу (орфоэпик нормалар нигеҙендә),

поэтик әҫәрҙәрҙе дөрөҫ интонация менән уҡыу,

– уҡыған текстың йөкмәткеһен билдәләй алыу, персонаждарын әйтеү,
– текстан һорауҙарға яуаптар табыу, уҡып күрһәтеү.

4. Яҙыу (письмо):

– хәрефтәрҙе матур, дөрөҫ, тейешле кимәлдә тоташтырып яҙыу,
– ҙур булмаған тексты күсереп яҙыу,

- шундай уҡ текст буйынса йә картина нигеҙендә 2-3 һорауға яуап яҙыу,
- бирелгән ситуация буйынса 2-3 һөйләмдән торған текст яҙыу

2. Уҡытыу предметының төп йөкмәткеһе

1. Һаумы, мәктәп! (1 сәғәт)

Уҡыусының көн режимы, таҙалыҡ, бөхтәлек, тырышлыҡ, сынығыу, класта дуҫлыҡ, берҙәмлек тураһында әҫәрҙәр уҡыу, һөйләшеүҙәр. Уҡыу эшмәкәрлеге, уҡыу әсбаптары, уларҙы билдәле урынға һалыу, алыу, тәртиптә тотоу.

2. Мин танышам (5сәғәт)

2-се класта өйрәнгәндәрҙе иҫкә төшөрөү, ҡабатлау, тәрәнәйтеү. Төрлө ситуацияларҙа (почтала, урамда, театрҙа, таныш һәм таныш булмаған кешеләр менән) һөйләшеүҙәр.

3. Мин белем алам (3 сәғәт)

Уҡыу әсбаптары, дәреслек, уҡыу кәрәк-яраҡтары тураһында һөйләшеүҙәр. Уҡыусыларға кәңәштәр. Уҡыу эшмәкәрлеген булдырыу.

4.Мин һәм минең ғаиләм (3 сәғәт)

Үҙеңдең ғаиләң тураһында һөйләргә өйрәнеү. Ғаилә ағзалары, уларҙың эш-шөғөлдәре. Ололарҙың һәм балаларҙың хеҙмәте. Ололарҙы хөрмәт итеү, кеселәрҙе яҡларға өйрәтеү.

5. Мин һөнәр һайлайым (4 сәғәт)

Һөнәрҙәр төрлө, уларҙың һәр береһе лә кәрәкле. Ауыл тормошо, ауыл кешеләренең көнкүреше, эш- шөғөлдәре. Игенсе, малсы, механизатор хеҙмәте. Төрлө һөнәр кешеләре тураһында һөйләшеү, текстар уҡыу, һөнәр һайлау.

6. Мин тәбиғәтте яратам (4 сәғәт)

Башҡортостан тәбиғәтенең иҫ киткес матурлығы, тәбиғәт ҡомартҡылары, ер-һыу атамалары, Шүлгәнташ мәмерйәһе менән таныштырыу, һаҡсыл ҡараш тәрбиәләү.

7. Минең яраткан миҙгелем (5 сәғәт)

Йыл миҙгелдәре, һәр йыл миҙгеленә хас үҙенсәлектәр менән танышыу. Йыл миҙгелдәрен, һәр миҙгелгә ҡараған ай исемдәрен дөрөҫ әйтеү һәм телмәрҙә ҡуллана белеү.

8. Минең гардеробым (3 сәғәт)

Кейем исемдәрен үҙләштереү, элек өйрәнгәндәрҙе иҫкә төшөрөү. Кейемде һаҡлап, ҡәҙерләп тотоу, һәр береһен үҙ урынына ҡуйыу. Кейем һәм шәхси гигиена. Кейем һәм матурлыҡ, тыйнаҡлыҡ тураһында һөйләшеүҙәр, текстар уҡыу.

9. Минең тыуған көнөм (2 сәғәт)

Тыуған көнгә саҡырыу ҡағыҙы, ҡотлау открыткаһы яҙыу, яҡшы теләктәр әйтеү, бүләк һайлау, өҫтәл әҙерләү, ҡунаҡ ҡаршылау, уйындар ойоштороу һ.б.

10. Сәйәхәт (7 сәғәт)

Ял итеү, сәйәхәткә йыйыныу, сәфәр йөрөү, сәфәргә кәрәк-яраҡ әҙерләү, сәйәхәт урынын һайлау һ.б. Юл йөрөү ҡағиҙәләрен теүәл үтәү.

Программа материалының үҙләштереү кимәле уҡыусыларҙың дәрестәрҙә телдән биргән яуаптарына һәм яҙма эштәренә ҡарап баһалана. Бының өсөн башҡорт теленән 3-сө класта түбәндәге күләмдә контроль эштәр, яҙма эштәр үткәреү ҡарала:

Яҙма эш төрҙәре (изложение,инша) яҙыу уҡыусыларҙың уҡыу кимәленә, белеменә, мөмкинселегенә ҡарап уҡытыусы ҡарамағына ҡалдырыла һәм улар урынына шул уҡ күләмдә түбәндәге яҙма эштәр үткәрергә мөмкин:

-карточкалар менән эш;

-тест;

-һүрәт буйынса һөйләмдәр төҙөү;

-текста һөйләмдәрҙә һүҙҙәр тәртибе;

-һөйләмдәр төҙөү;

-һүҙлек менән эш;

-һүрәтләү иншаһы;

-слайд төҙөү, шәжәрәләр һүҙлек диктанты;

Класта һәм өйҙә башҡарыла торған яҙма эштәр өйрәтеү һәм тикшереү характерында була.

Уларға түбәндәгеләр инә:

башҡорт теленән төрлө типтағы күнегеүҙәр;

тәржемә эштәре (башҡорт теленән рус теленә һәм киреһенсә);

дәреслектәрҙәге әҙәби текстарға пландар төҙөү;

һорауҙарға яҙма яуаптар;

тел һәм әҙәби материалдар буйынса аналитик һәм дөйөмләштереү тибындағы схемалар, проекттар һ.б. төҙөү.

Башҡорт теленең ағымдағы, сирек йәки йыл аҙағында, шулай уҡ уҡыу йылы башында инеү диктанты, ҙур темаларҙан һуң йомғаҡлау контроль эштәре үткәрелә. Ағымдағы контроль эштәр программаның өйрәнелгән материалын үҙләштереүҙе тикшереү маҡсатында уҙғарыла. Уларҙың төрө һәм үткәреү йышлығы өйрәнелә торған материалдың ҡатмарлылығынан, уҡыусыларҙың белем кимәленән сығып билдәләнә. Ағымдағы контроль эштәр өсөн уҡытыусы йә тотош дәресте, йә уның бер өлөшөн генә файҙалана ала.

Уҡыу йылы башында инеү диктанты, сирек һәм йыл аҙағында йомғаҡлау контроль эштәре мәктәп администрацияһы менән берлектә төҙөлгән график буйынса үткәрелә. Контроль эштәрҙе сиректең беренсе көнөндә һәм дүшәмбелә үткәреү тәҡдим ителмәй.

Уҡыусыларҙың белемдәрен баһалау нормалары.

1. Балаларҙың уҡыу һәләтлектәрен баһалау.

Уҡыу техникаһын тикшереү.

Ижекләп уҡыу күнекмәләрен формалаштырыу. Уҡыусының индивидуаль темпына ярашлы тиҙлек менән һүҙҙәрҙе тотош уҡыу. Һүҙҙәрҙе, һүҙбәйләнештәрҙе, һөйләмдәрҙе һәм ҡыҫҡа текстарҙы аңлы уҡыу. Дөрөҫ интонация һәм пауза менән уҡыу. Аңлы һәм тасуири уҡыу күнекмәләрен үҫтереү.

Ҡысҡырып уҡыу.

Ижекләп уҡыуҙан уҡыусының индивидуаль темпына ярашлы тиҙлек менән һүҙҙәрҙе аңлы рәүештә тотош уҡыуға күсеү. Уҡыу тиҙлеген эҙмә-эҙлекле үҫтереү.

Эстән уҡыу.

Эстән уҡығанда әҫәрҙең мәғәнәһен аңлау. Уҡыуҙың төрөн билдәләү. Текстан кәрәкле информация таба белеү.

Балаларҙың уҡыу тиҙлеге минутына түбәндәгесә билдәләнә:

Класс	Һүҙ	Билдә	Эстән уҡыу
3	35-40	120-140	55-65

2. Яҙма эштәрҙең төрҙәре, күләме һәм уларҙы баһалау нормалары.

Яҙма эштәрҙең төрҙәре:

1) һүҙҙәрҙе, фразаларҙы һәм һөйләмдәрҙе күсереү;

2) диктант;

3) инша

Һаналған яҙма эштәрҙең башланғыс кластарҙа үткәрелә торғандары элементар характерҙа, өйрәтеү маҡсатында һәм ныҡлы әҙерлектән һуң ғына яҙҙырыла. Әҙерлек эштәре төрлөсә булырға мөмкин: һүҙҙәрҙе, һөйләмдәрҙе яҙыр алдынан бер нисә тапҡыр телдән әйттереү, ниндәй хәрефтәр яҙылыуын анализлау, ҡағиҙәләрҙе ҡабатлау һ.б.

Контроль характерҙағы яҙыу эштәренең һаны укыу йылы эсендә түбәндәгесә тәкдим ителә:

Эш төрҙәре	3 класс
Күсереп яҙыу	2
Һорауҙарға яуаптар яҙыу	-
Диктант	2
Изложение	-
Инша	-
Бөтәһе	**4**

3. Календар – тематик план

№	**Тема**	**Сәғәт**	**Дик Тант**	**Изло жение**	**инша**	**Күсереп яҙыу**
1	Һаумы, мәктәп	1				
2	Мин танышам.	5				1
3	Мин белем алам	3				
4	Мин һәм минең ғаиләм	3				
5	Мин һөнәр һайлайым	4	1			
6	Мин тәбиғәтте яратам	4				
7	Минең яратҡан миҙгелем	5	1			
8	Минең гардеробым	3				
9	Минең тыуған көнөм	2				
10	Мин сәйәхәтсе	5				1
11	Бөтәһе	34	2			2

Ҡушымта 1.

3 класс өсөн башҡорт(дәүләт) теленән календарь-тематик план

Йылына 34 сәғәт, аҙнаһына 1 сәғәт

№	Тема	Сәғәт һаны	Дата		Иҫкәрмә
			План	Факт	
	Һаумы, мәктәп! - 1 сәғәт.				
1	Башҡорт теле дәрестәрендә хәүефһеҙлек ҡағиҙәләре. Һаумы, мәктәп! 2-се класта үтелгәндәрҙе ҡабатлау	1	08.09.2020		
	Мин танышам – 5сәғәт				
2	Мин танышам.Һин кем?	1	15.09		
3	Һин ҡайҙа йәшәйһең?	1	22.09		
4	Һин ҡайҙан?	1	29.09		
5	Һин ҡайҙан?	1	06.10		
6	**Контроль эш (һорауҙарға яуаптар)**	1	13.10		
	Мин белем алам – 3сәғәт				
7	Был нимә? Бармы?	1	20.10		
8	Нимәһеҙ?	1	10.11		
9	Нимәһеҙ? Үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	1	17.11		
	Мин һәм минең ғаиләм – 3 сәғәт.				
10	Кем? Нимә эшләй?	1	24.11		
11	Нимә эшләргә тейеш? Ҡылым.	1	01.12		
12	Нимә эшләргә тейеш? Ҡабатлау.	1	08.12		
	Мин һөнәр һайлайым – 4 сәғәт.				
13	Кем ҡайҙа эшләй?	1	15.12		
14	Кем ҡайҙа эшләй? Һөнәрҙәр.	1	22.12		
15	**Контроль эш “Мин һөнәр һайлайым”тәржемә.**	1	29.12		
16	Хаталар өҫтөндә эш. Үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	1	19.01.21		
	Мин тәбиғәтте яратам – 4 сәғәт.				
17	Нимәләр? Нимә эшләйҙәр?	1	26.01		
18	Нимәләр? Нимә эшләйҙәр? Үҫемлектәр.	1	02.02		
19	Нимәләр? Нимә эшләйҙәр? Ҡоштар.	1	09.02		
20	Нимәләр? Нимә эшләйҙәр? Йәнлектәр.	1	16.02		
	Минең яраткан миҙгелем – 5 сәғәт.				
21	Нимә? Нимә эшләй?	1	02.03		

22	Нимә? Нимә эшләй? Ҡылым.	1	09.03		
23	Нимә? Нимә эшләй? Һауа торошо.	1	16.03		
24	**Контроль күсереп яҙыу “Яҙ етте”**	1	23.03		
25	Хаталар өҫтөндә эш. Үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	1	06.04		
	Минең гардеробым – 3 сәғәт.				
26	Ниндәй? Сифат.	1	13.04		
27	Ниндәй? Сифат.	1	20.04		
28	Ниндәй? Үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	1	27.04		
	Минең тыуған көнөм – 2 сәғәт.				
29	Ҡасан?	1	04.05		
30	Ҡасан?	1	11.05		
	Мин сәйәхәтсе – 5 сәғәт.				
31	Нимә менән? Нисек?	1	18.05		
32	**Контроль диктант “Юл йөрөү ҡағиҙәләрен хәтереңдә тот!”**	1	24.05		
33	Хаталар өҫтөндә эш. Үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	1	31.05		
34	Үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	1			

Иҫкәрмә: план буйынса - 34 сәғәт, фактик – 33 сәғәт (1сәғәт – Ватанды һаҡлаусылар көнө)

Башҡорт теленән уҡыусыларҙың контроль эштәрен баһалау нормалары

Контроль күсереп яҙыу текстарын баһалау

Башҡорт телен дәүләт теле булараҡ өйрәнеүсе уҡыусылар өсөн дәрестәрҙә текстарҙы күсереп яҙыу киң ҡулланыла. Уҡыусылар дөрөҫ яҙыу ҡағиҙәләрен иҫкә төшөрәләр, бигерәк тә башҡорт телендәге үҙенсәлекле хәрефтәрҙе, үтелгән орфограмманы ғәмәлдә ҡулланырға, һүҙҙәрҙе юлдан-юлға дөрөҫ күсерергә, һүҙҙәрҙе уҡып яҙма телмәрҙә хатаһыҙ яҙырға өйрәнәләр. Күп тапҡырҙар яҙыу һөҙөмтәһендә, балаларҙа дөрөҫ яҙыу күнекмәләре барлыҡҡа килә. Шулай уҡ күсереп яҙыу эше уҡыусыларҙың иғтибарын, хәтерен үҫтереүгә булышлыҡ итә.

Күсереп яҙыу текстары дәрестә үтелгән грамматик һәм лексик темалар менән бәйле алына. Күсереп яҙғанда текст һәр уҡыусының алдында булырға тейеш. Индивидуаль карточкалар, дәреслектән күнегеүҙәр алынырға мөмкин. Әгәр ҙә өҫтәлмә эш алынмаһа, күсереп яҙыу тексы бер генә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе төҙәтеүҙәр, бысратыуҙар булмаған, йә 1 пунктуацион хата булған эшкә,

«4» билдәһе 2 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 4 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 6 пунктуацион хатаһы булған эшкә ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 3 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

«3» билдәһе 3 орфографик, 4 пунктуацион йә 7 пунктуацион хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 2 орфографик, 4 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә:

«5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,

«4» билдәһе эштең яртыһынан күберәге дөрөҫ эшләнгәндә,

«3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ әшләнгәндә,

Диктанттарҙы баһалау

Уҡытыусы тексты уҡып сыға. өйрәнелмәгән орфограммалы һүҙҙәр алдан уҡ таҡтала яҙылған булырға тейеш. Уҡытыусы синыфтың әҙерлегенә ҡарап, әйтеп яҙҙырыу темпын үҙе билдәләй.

Тексты орфоэпия, әҙәби тел нормаларына ярашлы уҡыу талап ителә. Уҡытыусыға ярҙам итеү маҡсатында йыйынтыҡ авторҙары текстар аҙағында грамматик эш төрҙәре тәкдим итәләр.

Диктант яҙылып бөткәс, уҡыусыларға тексты уҡып һәм тикшереп сығыу рөхсәт ителә. Ләкин диктантты баштан уҡ уйлап, аңлап, иғтибарлы яҙырға өйрәтергә һәм һуңғы тикшертеү менән мауыҡмаҫҡа кәрәк. Уҡытыусы тексты икенсе тапҡыр тулы килеш уҡып сыҡҡас, грамматик эш тәҡдим ителергә тейеш.

Контроль диктантты тикшергәндә, түбәндәге хаталар төҙәтелә, ләкин баһалағанда иҫәпкә алынмай:

1) мәктәп программаһына индерелмәгән ҡағиҙәгә яҙылыштар;
2) әле үтелмәгән ҡағиҙәгә яһалған хаталар;
3) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар;
4) механик рәүештә бер хәреф урынына икенсеһен яҙыу (мәҫәлән: *ата* урынына*аша).*

Диктантҡа билдә ҡуйғанда шулай уҡ хаталарҙың характерына иғтибар итергә кәрәк. Хаталарҙы иҫәпләгәндә тупаҫ булмағандары, йәғни грамоталылыҡты билдәләү өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Бындай хаталарҙың икеһе берәүгә иҫәпләнә.

Түбәндәге хаталар тупаҫ булмаған хаталарға инә:

1) ҡағиҙәләрҙең иҫкәрмәләренә ҡараған хаталар;
2) бәйләү юлы менән яһалған ҡушма яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышына хаталар;
3) бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу;
4) үҙләштерелгән һүҙҙәрҙең ялғауҙары яҙылышына хаталар.

Әгәр ҙә өҫтәлмә эш алынмаһа, диктант бер генә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе тупаҫ булмаған 1 орфографик, 2 пунктуацион хата булған эшкә,

«4» билдәһе 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған диктантҡа ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 5 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

«3» билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 3 орфографик, 9 пунктуацион, йә 12 пунктуацион хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 8 орфографик, 8 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

Әгәр контроль диктанттан һуң өҫтәмә грамматик, орфографик, лексик эштәр тәҡдим ителһә, уларҙың һәр береһе айырым баһалана.

Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә:

«5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,

«4» билдәһе эштең яртыһынан күберәге дөрөҫ эшләнгәндә,

«3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ әшләнгәндә,

Ҡушымта 2.

Уҡыусыларҙың белемен баһалау өсөн контроль эштәр.

Башҡорт теле: уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 3-сө класы өсөн башҡорт телен (дәүләт теле булараҡ) өйрәнеү өсөн уҡыу ҡулланмаһы. – 2-се баҫма / М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыҡова. - Өфө : Китап, 2017.

Башҡорт теле: контроль эштәр дәфтәре: уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 3-сө класы өсөн башҡорт телен (дәүләт теле булараҡ) өйрәнеү өсөн / М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева. - Өфө : Китап, 2017.

1.Контроль эш "Мин Танышам" темаһы буйынса һорауҙарға яуаптар. (контроль эш дәфтәре 1,4-се күнегеү, 3-сө бит)

Һинең исемең нисек?
Һиңә нисә йәш?
Һин ҡайҙа йәшәйһең?
Башҡортостандың баш ҡалаһы---------------------
Башҡортостанда ----------------------район бар.
Башҡортостандың иң ҙур йылғаһы- -----------------
Башҡортостандың иң ҙур күле - -------------------------

2 .Контроль эш "Мин һөнәр һайлайым" темаһы буйынса тәржемә. (контроль эш дәфтәре 1-се күнегеү, 8-се бит)

Переводчик –
Строитель –
Певец –
Продавец –
Учитель –
Воспитатель –
Библиотекарь -

3. Контроль күсереп яҙыу "Яҙ етте" (контроль эш дәфтәре 16-сы бит)

Яҙ етте. Ҡар ирей, гөрләүектәр аға, йылғалар таша, боҙҙар китә. Йылы яҡтан ҡарғалар, сыйырсыҡтар, аҡҡоштар, торналар ҡайта. Апрель аҙағында тәүге сәскәләр күренә; үгәй инә үләне, умырзая, ынйы. Имән, ҡайын, йүкә, саған ағастары япраҡ яра. Йәшел үлән өҫтөндә ҡамҡа, сиңерткә, ҡырмыҫҡалар күренә. Сәскәнән сәскәгә күбәләктәр, бал ҡорттары оса. Яҙ бик матур.

4.Контроль диктант (уҡыу ҡулланмаһы 119-сы бит)

"Юл йөрөү ҡағиҙәләрен хәтереңдә тот!"
Юл йөрөү ҡағиҙәләрен боҙма.
Урам аша сыҡҡанда телефондан һөйләшмә.
Туҡтап торған автобустың артынан, трамвайҙың алдынан сыҡ.
Юлда барғанда ҡысҡырып һөйләшмә.
Транспортта оло кешеләргә урын бир.